

عنوان	یارانه نقدی و مکانیسم هدف‌گیری
سخنران	علیرضا عبدالله زاده (پژوهشگر)
اعضای پنل	دکتر محمد حسینی، مجید عینیان
	تاریخ برگزاری: ۱۳۹۷/۰۸/۰۷

بررسی نظام فعلی ارایه خدمات یارانه‌ای توسط دولت بیانگر آن است که توزیع کالای ارزان و غیرقابل رقابت برای بخش خصوصی در ساز و کار قیمت‌ها اخلاص ایجاد می‌کند و سیگنالی منفی برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به شمار می‌رود. پیمایش داده‌های بودجه خانوار و دیگر اطلاعات ثبتی نیز نشان می‌دهد که سیستم‌های حمایتی خانوار کارا نیستند. در پوشش حمایتی دهک‌های درآمدی خطای زیادی وجود دارد و شاهد عدم تخصیص یارانه به بخشی از نیازمندان و بهره‌مندی افراد غیر نیازمند از یارانه‌های کالایی هستیم. بعلاوه، کفه ترازوی بهره‌مندی از یارانه‌ها در روش توزیع کالایی به سمت دهک‌های پردرآمد سنگینی می‌کند.

مطالعات بین‌المللی، هزینه‌های لجستیک انتقال یک دلار یارانه کالایی به افراد نیازمند در کشورهای مختلف را بین ۲ تا ۶/۵ دلار برآورد می‌کنند. در این میان، از کل هزینه یارانه تنها بخش اندکی به فقرا منتقل می‌شود و درصد نشت سیستم‌های توزیع یارانه کالایی چشمگیر است. بر مبنای کاستی‌های اشاره شده، کشورهای اجراکننده برنامه‌های حمایتی گرایش بیشتری به پرداخت‌های نقدی و شبه نقدی دارند و این برنامه‌ها علاوه بر صرفه‌جویی در هزینه‌ها، از رضایت‌مندی بالایی برخوردار بوده‌اند.

در پرداخت یارانه به شیوه نقدی لازم است به مواردی همچون شیوه شناسایی مخاطبان، تاب‌آوری در برابر شوک‌ها، انگیزه تبدیل فرصت یارانه نقدی به سرمایه (فیزیکی، انسانی، نهادی) و در نهایت، زیرساخت‌های مورد نیاز توجه شود.

شیوه‌های شناسایی می‌تواند یکی از روش‌های منطقه‌ای، آزمون تقریب وسع، خود - انتخابی (مانند مشاغل عمومی)، استفاده از اطلاعات ثبتی (دارایی، درآمدها و ...) و استفاده از اطلاعات بانکی باشد. هر یک از این روش‌ها مزایا و معایب خاص خود را دارند و نیازمند بهبود هستند. برای مثال در شناسایی با استفاده از اطلاعات ثبتی، به ندرت کشوری با زیرساخت‌های مورد نیاز را می‌توان یافت و همه اطلاعات خانوار معمولاً ثبت نمی‌شوند. اما این روش با ثبت کامل اطلاعات خانوار می‌تواند بهترین معیار شناسایی باشد.

در توصیه برنامه‌های حمایتی مبتنی لازم است چارچوبی منطقی از اهداف، شاخص اندازه‌گیری، راستی آزمایی و فروض لازم برای عملی شدن برنامه تدوین و ورودی، خروجی، دستاورد و اثر آن ترسیم شود. بعلاوه در پیشنهاد یک برنامه حمایتی بایستی برندگان و بازندگان وضعیت فعلی و وضعیت اصلاح شده مشخص شوند و میزان قدرت و رغبت آنان برای اجرای برنامه ارزیابی شود.

نظرات مخاطبان و حضار:

۱- در توزیع یارانه‌ها بایستی به یارانه پنهان نهفته در کالاها نیز توجه داشت. این نوع یارانه‌ها دهک‌های بالای درآمدی را بیشتر از دهک‌های پایین بهره‌مند می‌کنند.

۲- در مباحث مربوط به برنامه‌های حمایتی علاوه بر هزینه‌ها بایستی منابع درآمدی مورد نیاز را نیز در نظر گرفت. به عنوان مثال، نظام بازتوزیع روشی پایدار در کاهش نابرابری در کشورهای پیشرفته است. در این روش زیرساخت‌های اطلاعاتی به‌گونه‌ای فراهم می‌شود که شناسایی هردوی ثروتمندان و نیازمندان میسر شود. سپس از درآمد ثروتمندان مالیات اخذ شده و به نیازمندان داده می‌شود و این سیستم مستقل از درآمدهای نفتی و ... کار می‌کند.

۳- مقایسه برنامه‌های حمایتی در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که برنامه‌های پرداخت یارانه نقدی مشروط موفقیت بیشتری داشته‌اند.

۴- طراحی یک بوم سیاست‌گذاری برای ارائه هر پیشنهاد سیاستی در چارچوبی از پیش تعیین شده الزامی باشد تا جنبه‌های مختلف هر پیشنهادی مشخص و مدون باشد و از طرح پیشنهادی ناقص جلوگیری شود.

۵- ارزیابی اثرگذاری سیاست‌گذاری‌های همزمان بایستی پیش از اجرای یک برنامه حمایتی صورت پذیرد.

۶- توجه به اقتصاد رفتاری می‌تواند دقت برنامه حمایتی را افزایش دهد.

۷- پرداخت نقدی یارانه اگر به درستی انجام پذیرد تورم‌زا نخواهد بود.

۸- ممکن است یک روش حمایتی اصابت بهتری بر قشر خاصی داشته باشد. بنابراین در تدوین یک برنامه بهتر است میزان اصابت هر روش بر قشرهای مختلف بررسی شود.